

**Uchwała Nr 293/XXVI/2012
Rady Miasta Ostrołęki
z dnia 31 maja 2012 r.**

w sprawie Programu Aktywności Lokalnej dla Ostrołęki na lata 2012-2015

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.) oraz art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1.

Kieruje się do wdrożenia Program Aktywności Lokalnej dla Ostrołęki na lata 2012-2015, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Ostrołęki.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodniczący Rady Miasta
Ostrołęki**

Dariusz Maciak

**Załącznik do uchwały Nr 293/XXVI/2012
Rady Miasta Ostrołęki z dnia 31 maja 2012
w sprawie Programu Aktywności Lokalnej
dla Ostrołęki na lata 2012-2015**

Program Aktywności Lokalnej dla Ostrołęki na lata 2012-2015

I. Wstęp

Program Aktywności Lokalnej zakłada podejmowanie działań mających na celu aktywizowanie społeczności lokalnych, poprzez budowanie poczucia przynależności do danego miejsca i lokalnej grupy oraz uruchamianie na nowo zbiorowych strategii wspierania ludzi w pomaganiu sobie samym. Program wskazuje problemy występujące w lokalnym środowisku i poszczególnych grupach społecznych. Wyznacza kierunki działań w celu poprawy funkcjonowania członków lokalnej społeczności i określa mechanizmy wzmacniające efektywność zmian.

Przyjęte w Programie Aktywności Lokalnej koncepcje są zgodne z założeniami zawartymi w ogólnopolskich dokumentach strategicznych, takich jak m.in.:

- 1) Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007 – 2015,
- 2) Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski,
- 3) Strategia Polityki Społecznej 2007 – 2013,
- 4) Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007 – 2013,
- 5) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych – Program lokalny w zakresie pomocy społecznej w mieście Ostrołęka na lata 2009-2016.

W dokumentach tych zakłada się realizację działań służących rozwojowi społeczno – gospodarczemu, podniesieniu poziomu i jakości życia osób oraz rodzin. Ważnym elementem w tym zakresie jest budowanie zintegrowanych społeczności, w których każda osoba i rodzina będzie mogła realizować swoje plany i aspiracje życiowe, a w trudnych sytuacjach uzyskiwać niezbędną pomoc i wsparcie ze strony wspólnoty, w której funkcjonuje. Podkreśla się znaczenie kapitału ludzkiego, czyli zasobu wiedzy, umiejętności i potencjału, w który jest wyposażony każdy człowiek oraz społeczność jako całość. Dzięki temu podmioty te są zdolne nie tylko do pracy, ale także do wprowadzania zmian w otoczeniu, a także kreowania nowych rozwiązań. Z kapitałem ludzkim ściśle związany jest kapitał społeczny oznaczający zasoby, umiejętności, informacje, kulturę, wiedzę i kreatywność jednostek. Kapitał społeczny jest

zatem sumą kapitałów jednostkowych, która powinna być wykorzystana i pomnażana przez wszelkie instytucje oraz jednostki samorządowe. Kluczowym wyzwaniem jest przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, które zgodnie z Narodową Strategią Integracji Społecznej oznacza: brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich. Wykluczenie społeczne prowadzi do wyłączenia z życia społecznego. Jest to zjawisko szczególnie niepokojące w naszym kraju, ponieważ ze względu na sytuację społeczno – ekonomiczną zagraża wielu osobom i grupom. Przede wszystkim osobom długotrwale bezrobotnym, matkom samotnie wychowującym dzieci, niepełnosprawnym, dzieciom i młodzieży ze środowisk zaniedbanych wychowawczo oraz wychowujących się poza rodziną, społeczności romskiej, bezdomnym, uzależnionym, osobom opuszczającym zakłady karne.

Program Aktywności Lokalnej wskazuje na podstawowe zasady życia społecznego, a w szczególności zasadę pomocniczości, partycypacji społecznej i współodpowiedzialności. Pojęcie pomocniczości oznacza, że władza nie powinna wyręczać osób, rodzin, grup i społeczności lokalnych w tym, z czym mogą one sobie poradzić we własnym zakresie.

Zadaniem władzy publicznej jest natomiast pobudzanie osób i grup oraz wspomaganie i wspieranie w sytuacjach, gdy realizacja zadań, czy też osiągnięcie określonych celów przekracza ich możliwości. Wiąże się to nierozzerwalnie z godnością każdego człowieka, czyli prawem do wolnego i świadomego działania. W tym ujęciu znaczenia nabiera zasada partycypacji społecznej, polegająca na włączaniu osób funkcjonujących w danym środowisku do rozwiązywania istniejących problemów. Bardzo ważny staje się aspekt samopomocy, którego idea polega na wyzwalaniu i wykorzystywaniu wewnętrznych zasobów oraz kompetencji osób, grup oraz społeczności lokalnych.

Program Aktywności Lokalnej jest niezbędnym dokumentem do realizacji projektów systemowych przez ośrodki pomocy społecznej (7.1.1) i powiatowe centra pomocy rodzinie (7.1.2) w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - Priorytet VII - „Promocja integracji społecznej”.

Priorytet VII POKL obejmuje działania zmierzające do ułatwienia dostępu do rynku pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz rozwijania instytucji ekonomii społecznej, jako skutecznej formy integracji społeczno – zawodowej. Ważnym elementem wsparcia jest eliminowanie różnego rodzaju barier organizacyjnych, prawnych czy psychologicznych na jakie napotykają osoby w wieku aktywności zawodowej, zagrożone wykluczeniem społecznym. Problem ten dotyczy przede wszystkim osób niepełnosprawnych,

długotrwale bezrobotnych, osób opuszczających placówki opieki zastępczej czy zakłady karne, postrzeganych w sposób stereotypowy przez pracodawców i otoczenie społeczne jako pracowników mniej dyspozycyjnych oraz słabo mobilnych zawodowo. Wobec tych osób powinny być zastosowane instrumenty aktywnej integracji, mające na celu przywrócenie osób wykluczonych na rynek pracy oraz ich integrację ze społeczeństwem. Istotne jest również tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi adaptacyjnych form zatrudnienia, w tym w sektorze ekonomii społecznej, która łącząc cele społeczne z ekonomicznymi stanowi skuteczny instrument aktywizacji osób doświadczających trudności związanych z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy. W celu zapewnienia właściwych warunków dla realizacji przez instytucje pomocy i integracji społecznej zadań z zakresu aktywnej integracji, niezbędne jest stworzenie również na poziomie regionalnym możliwości podnoszenia kwalifikacji ich kadr i potencjału organizacyjnego powiązanego ściśle ze specyfiką realizowanych przez nie zadań. Głównie poprzez szkolenia i kursy realizowane w formach pozaszkolnych oraz upowszechnianie pracy socjalnej i aktywnej integracji w środowiskach lokalnych.

Realizatorami Programu będą, instytucje działające na terenie Ostrołęki m.in: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Urząd Miasta Ostrołęki oraz Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty.

II. Opis sytuacji problemowej

Ostrołęka liczy ok. 53710 mieszkańców. Jednym z głównych problemów Miasta jest utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia. Na koniec 2011 roku liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrołęce wynosiła 9 757 osób (5 284 kobiet i 4 473 mężczyzn) i była wyższa od liczby zarejestrowanych bezrobotnych na koniec 2010 roku o 352 osoby tj. 3,61 %. W ewidencji osób poszukujących pracy (nieposiadających statusu osoby bezrobotnej) zarejestrowanych było 153 osoby (62 kobiet) w tym 75 osób (27 kobiet) z orzeczeniem o niepełnosprawności, niepozostających w zatrudnieniu. Z prawem do zasiłku zarejestrowanych było 1 145 osób (585 kobiet). Stanowiły one 11,7 % ogółu bezrobotnych. Pośród osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy największe grupy stanowiły osoby:

- 1) bez wykształcenia średniego (4 740 osób) 48,6 % ogółu bezrobotnych,
- 2) długotrwale bezrobotne (5 530 osób) 56,7 % ogółu bezrobotnych,
- 3) bez doświadczenia zawodowego (3 047 osób) 31,2 % ogółu bezrobotnych,

- 4) do 25 roku życia (2 419 osób) 24,8 % ogółu bezrobotnych,
- 5) bez kwalifikacji zawodowych (1 886 osób) 19,3 % ogółu bezrobotnych,
- 6) powyżej 50 roku życia (1 831 osób) 18,8 % ogółu bezrobotnych,
- 7) kobiety, które nie podjęły pracy po urodzeniu dziecka (1 205 osób) 12,3% ogółu bezrobotnych.

Mniej liczne grupy stanowiły osoby:

- 1) samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia (567 osób) 5,8 % ogółu bezrobotnych,
- 2) niepełnosprawne (335 osób) 3,4 % ogółu bezrobotnych,
- 3) do 27 roku życia, które ukończyły szkołę wyższą (122 osób) 1,3 % ogółu bezrobotnych.

Niepokojąca jest zwłaszcza trudna sytuacja osób do 25 roku życia. Brak ofert pracy, brak perspektyw rozwoju zawodowego powoduje, iż pozostają one w bardzo niekorzystnej społecznej i zawodowej sytuacji. Wiele z tych osób wywodzi się też ze środowisk korzystających ze świadczeń pomocy społecznej od wielu lat. Podana sytuacja może sprzyjać zjawisku długotrwałego bezrobocia, a w konsekwencji grozi wykluczeniem społecznym.

Miasto Ostrołęka podzielone jest na 16 osiedli. Świadczeniami pomocy społecznej w 2011r. objęto 1 964 rodzin, 4 740 osób w tych rodzinach, natomiast 2 946 osób otrzymało decyzją świadczenie. Stanowi to 8,83 % ogólnej liczby mieszkańców miasta Ostrołęki. Wśród rodzin korzystających w 2011 roku z pomocy społecznej ze względu na różne trudności życiowe, grupami szczególnego ryzyka są rodziny z dziećmi, rodziny niepełne, rodziny emerytów i rencistów.

Najczęściej korzystają ze świadczeń pomocy społecznej gospodarstwa domowe z jednym lub dwojgiem dzieci. Rodziny z większą liczbą dzieci stanowią zdecydowaną mniejszość. Niedostatek środków finansowych w rodzinach, wychowujących dzieci powoduje zaburzenie funkcji ekonomicznej, edukacyjnej i socjalizacyjnej rodziny. Powodując niepożądane wzorce zachowań, utrwalanych w warunkach niesprzyjających prawidłowemu rozwojowi.

Na ryzyko trudności życiowych narażone są przede wszystkim rodziny niepełne. W większości przypadków są to samotne matki, wychowujące dzieci w różnym wieku. Działaniami pomocy społecznej, w 2011 r., objęto 378 rodzin niepełnych. Grupą szczególnego ryzyka są też rodziny emerytów i rencistów, których wiek i stan zdrowia, a także poziom dochodów kwalifikuje do wsparcia w systemie pomocy społecznej. W roku 2011 grupa ta stanowiła 413 rodzin.

Dane statystyczne, będące w dyspozycji MOPR, wskazują na występowanie dysfunkcji w rodzinach, czyli określonych zdarzeń, problemów i sytuacji uniemożliwiających prawidłowe funkcjonowanie w środowisku. Prawidłowa diagnoza wskazująca na deficyty, przeszkody oraz niezaspokojone potrzeby stanowi punkt wyjścia dla określenia działań związanych z poprawą sytuacji osób/rodzin z uwzględnieniem jej własnych możliwości i uprawnień.

Dominującym problemem, które utrudniało lub uniemożliwiało prawidłowe funkcjonowanie osób i rodzin korzystających w 2011 roku ze świadczeń pomocy społecznej było bezrobocie (1 283 środowisk, 3 434 osób w tych rodzinach). Wskaźnik ten jest odzwierciedleniem sytuacji na ostrołęckim rynku pracy i wysokiej stopy bezrobocia. Niedostateczna liczba miejsc pracy oraz stosunkowo niski poziom kwalifikacji osób ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej, decydują o wysokiej liczbie klientów MOPR pozostających bez pracy. Niepokojącym zjawiskiem jest to, że bezrobociu towarzyszą również takie problemy jak: uzależnienia, przemoc, niepełnosprawność, bezdomność, itp. Nawarstwienie problemów jest bardzo zgubne w skutkach, prowadzi, bowiem do degradacji psychicznej i społecznej osób oraz rodzin.

Kolejnym problemem, dotyczącym rodziny korzystające z pomocy jest długotrwała choroba i niepełnosprawność. Tu zwykle występują trudności finansowe, związane z koniecznością ponoszenia wysokich kosztów leczenia oraz zakupu leków. Z powodu długotrwałej choroby w 2011 r. przyznano pomoc dla 1 067 rodzin (2 495 osób w tych rodzinach), natomiast problem niepełnosprawności dotyczył 651 rodzin (1 417 osób w tych rodzinach). W przypadku 415 rodzin (1 355 osób w rodzinach) wielodzietnych i niepełnych, dużym problemem okazała się bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Rodziny, te najczęściej w związku z trudnościami finansowymi, brakiem możliwości zmiany sytuacji nie potrafią radzić sobie z trudnościami dnia codziennego.

Obok powyższych problemów, w 232 rodzinach (417 osób w tych rodzinach) objętych pomocą występuje alkoholizm, natomiast potrzeba ochrony macierzyństwa kwalifikowała do świadczeń pomocy społecznej w 2011 r. 244 rodzin (970 osób w rodzinach). Należy przy tym zaznaczyć, iż alkoholizm został uznany za główny problem jedynie w 232 środowiskach, co nie odzwierciedla faktycznej sytuacji. Problem ten dotyczy znacznie większej liczby środowisk. Osoby z problemem alkoholowym zwykle zaprzeczają, iż są nim dotknięte, w związku z tym jest on bardzo trudny do zdiagnozowania.

III. Cele Programu

Głównym celem Programu jest aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz poprawa jakości ich życia.

Cele szczegółowe:

- 1) zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego,
- 2) integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia,
- 3) edukacja w zakresie aktywizacji i integracji,
- 4) udział mieszkańców miasta Ostrołęki w aktywnym życiu społecznym i promowanie postaw prospołecznych,
- 5) zwiększenie kompetencji społecznych i zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- 6) powstawanie organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej,
- 7) działania grup wolontarystycznych.

Planowane działania to:

- 1) promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących społeczność lokalną;
- 2) prowadzenie i rozwój aktywnych form integracji społecznej;
- 3) wzmocnianie w odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie - podniesienie kompetencji życiowych i umiejętności zawodowych umożliwiających powrót do życia społecznego, w tym powrót na rynek pracy i aktywizacja zawodowa;
- 4) organizacja i finansowanie zajęć z trenerem kompetencji społecznych, psychologiem i doradcą zawodowym,
- 5) wspieranie i inicjowanie form samozatrudnienia, poprzez zajęcia z trenerem przedsiębiorczości i trenerem kursu „Spadochron”,
- 6) nauka dialogu oraz kształtowanie i doskonalenie umiejętności wychowawczych rodziców,
- 7) nauka gospodarowania własnymi zasobami, budżetem domowym itp.,
- 8) podniesienie kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach zawodowych,
- 9) aktywizacja mieszkańców do rozwiązywania grupowych i środowiskowych problemów społecznych, jak również organizowanie oraz inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjno – edukacyjnym,
- 10) organizacja i finansowanie działań o charakterze środowiskowym obejmujących m.in. zatrudnienie streetworkera i animatora kultury oraz zorganizowanie czasu wolnego dla dzieci na ostrołęckich osiedlach, poprzez zajęcia w objazdowej świetlicy.

IV. Grupy docelowe

Działania w ramach Programu Aktywności Lokalnej adresowane są w szczególności do osób i społeczności wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym m.in. do osób bezrobotnych, osób opuszczających zakłady karne, rodziców niewydolnych wychowawczo, społecznie i ekonomicznie, osób starszych i niepełnosprawnych, do osób i rodzin z problemem alkoholowym doświadczających przemocy oraz wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze lub rodzinne formy pieczy zastępczej.

V. Metody wykorzystywane do realizacji programu:

- 1) środowiskowa praca socjalna – działanie realizowane przez pracownika socjalnego lub inną osobę mające na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi, w tym również z wykorzystaniem kontraktu socjalnego,
- 2) instrumenty aktywnej integracji: aktywizacja zawodowa, edukacyjna, zdrowotna i społeczna – zawarte w zasadach przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013,
- 3) działania o charakterze środowiskowym - obejmujące inicjatywy integracyjne, edukację społeczną i obywatelską, organizowanie i inspirowanie mieszkańców do udziału w imprezach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym i kulturalnym.

VI. Źródła finansowania programu

- 1) środki własne Miasta Ostrołęki,
- 2) środki pochodzące z budżetu państwa,
- 3) środki unijne pozyskane w ramach projektów „Wracam na rynek pracy” i „Pozwól sobie pomóc” współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VII Promocja Integracji Społecznej, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej” i Poddziałanie 7.1.2 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie.

VII. Rezultaty:

- 1) poprawa funkcjonowania społecznego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia,
- 2) zwiększenie aktywności i zaangażowania mieszkańców w życie społeczne,
- 3) wzrost kompetencji społecznych i zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- 4) zwiększenie wrażliwości na potrzeby drugiego człowieka,
- 5) zwiększenie integracji społeczności lokalnej,
- 6) wzrost poziomu wiedzy w obszarze przeciwdziałania zjawisku marginalizacji społecznej,
- 7) zaktywizowanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia.

VII. Monitorowanie i ewaluacja Programu

Realizacja Programu Aktywności Lokalnej będzie uzależniona od wielu czynników, w tym:

- 1) sytuacji finansowej Miasta Ostrołęki, wysokości pozyskanych środków finansowych z innych źródeł,
- 2) zaangażowania lokalnych instytucji, podmiotów działających w sferze pomocy społecznej,
- 3) zaangażowania mieszkańców Ostrołęki.

Monitoring i ewaluacja będą prowadzone na bieżąco przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Ostrołęce. Analiza osiągniętych efektów będzie podstawą kontynuacji działań, bądź wprowadzenia zmian gwarantujących realizację wyznaczonych celów. Informacja z podejmowanych działań zostanie przedstawiona Radzie Miasta Ostrołęki w ciągu 6 miesięcy od zakończenia realizacji Programu.